

Специјални резерват природе “Лудашко језеро” Програма управљања за 2012. годину

УВОД

Главни циљеви и задаци

Оквирно су одређени Планом управљања СРП „Лудашко језеро“ 2010-2019 (добијена сагласност Министарства) и у складу са Извештајем о остварењу програма управљања СРП „Лудашко језеро“ за 2011. годину.

- Развијање и унапређивање чуварске службе
- Активне мере заштите и ревитализација угрожених станишта природних реткости (влажне ливаде, степски фрагменти, угрожене врсте као корњача, видра, чигра и др.)
- Развијање базе података у функцији управљања, коришћења и мониторинга стања у циљу дефинисања пројекта активне заштите и бољег чувања заштићеног подручја;
- Успостављање бољих видова сарадње са корисницима подручја и локалним становништвом;
- Увођење традиционалних видова коришћења у циљу смањења деградацијоних процеса и истовремено развоја одрживог коришћења (кошење, испаша, сеча трске);
- Усклађивање водног режима у Резервату са потребама заштите природе

Услови рада

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на четири заштићена подручја у региону Суботице а једно од њих је и СРП „Лудашко језеро“. Основна делатност Предузећа је заштита природе.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић-Лудаш“ организован је у функцији обављања управљачких послова на заштићеним подручјима. Стручна служба задужена је за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и активних мера заштите. У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Још увек је у току завршетак опремања Визиторског центра Лудаш у Хајдукову који је у функцији радног простора Управљача свих заштићених природних добара у Суботици. Неопходно је довршити систем за биосанитацију воде (сад у пробном раду) и завршити процедуру техничког пријема како би објекат дошао у пуну функцију.

Заједничке службе ЈП „Палић-Лудаш“ обављају опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке) са седиштем на Палићу. У Сектору заштите природе је запослено 10 људи, од којих су 3 са ВСС, 1 са ВШС, 2 са ССС а 4 су НСС.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко наменских средстава из буџета Града Суботице, и путем конкурса за суфинансирање Покрајине и Републике. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

ПЛАНИРАНИ ПОСЛОВИ

А. ЧУВАЊЕ, ОДРЖАВАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА

А.1. Чување

А.1.1. Начин рада чуварске службе,

Чување и надзор у СРП “Лудашко језеро” је континуирани задатак у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Спроводио га је један чувар у сарадњи са осталим корисницима простора, тј.- *Волонтерском чуварском мрежа* Удружења љубитеља природе МЗ „Шупљак“

Чувар заштићеног подручја је надгледа спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Лудашког језера”, са нагласком на надзору поштовања услова заштите природе. Чувар континуирано кроз теренски дневник извештава о свим променама у Резервату. Стручна служба прати стање, подноси пријаве инспекцији или судији за прекршаје и координира праћење поштовања услова заштите природе. Планира се даља стандардизација ових послова.

У циљу што ефикаснијег праћења делатности чуварске службе као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака наставља се рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП “Палић-Лудаш” са називом “SuPaLuSe Ranger LandCruiser 2011 MiVeSoft” (детаљније у А.3.2. Заснивање информационог система)

А.1.2. Кадровски ресурси,

У Сектору заштите природе ЈП “Палић-Лудаш” запослено је 10 људи.

Шеф сектора (ВСС) (на породилском одсуству)

Стручни сарадник за рибарство (ВСС)

Стручни сарадник за заштиту природе (ВСС)

Координатор чуварске службе/картографија/база података (ВШС)

Чувар водич (ССС)

Чувар (ССС)

3 рибочувара (НСС)

Чувар (НСС)

Имајући у виду да Јавно предузеће “Палић –Лудаш” поред СРП “Лудашко језеро” управља са још три заштићена подручја (око 7500 ha) незадовољавајућа је број и структура кадрова.

А.1.3. Опремљеност

Захваљујући пројекту, 04SER02/01/002.из Програма Суседске сарадње Мађарске и Србије 2008. године када је набављен део неопходне опреме (зграда, 1 теренско возило, опрема за чуваре, део информатичке опреме) створена је основа на којој се може развијати даље унапређивање управљања заштићеним подручјем.

Потребно је обнављати опрему за чуваре (делови униформе и друга опрема) Неопходно је још једно возило за кретање на терену.

А.1.4. Обука

Стручна служба Сектора заштите природе ЈП “Палић-Лудаш” је и вршила обуку чувара ради примене прописа у складу са Законом о заштити природе као и обуку о природним вредностима. Планира се наставак ове обуке. Очекује се Правилник за полагање испита за чуваре и организовање њихове обуке за полагање овог испита од стране Стручне службе.

А.2. Одржавање

А.2.1. Активности и радови на обележавању

Обележавање је реализовано по важећим прописима а током године се планира одржавање ознака граница и табли на улазним тачкама у Резерват.

A.2.2. Одржавање реда и чистоће

Уобичајене активности на одржавању реда и чистоће нарочито на одређеним локацијама: на комплексу Визиторског центра Лудаш у Хајдукову(недељно), пећарошким местима око Киреша ,код Школе и на Буџаку у сарадњи са *Волонтерском чуварском мрежом* Удружења љубитеља природе МЗ „Шупљак“ и мештанима Хајдукова.

A.2.3. Рад стручних служби на изради и спровођењу управљачких докумената

Планира се

- израда Извештаја о остваривању Програма управљања за 2011
- израда Програма управљања за 2013 ,
- завршетак израде и процедура добијања сагласности за акт о унутрашњем реду
- завршетак израде и процедура добијања сагласности за акт о накнадама.

A.2.4. Сарадња са корисницима, посебно по основу члана 57

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (локално становништво, викендаши, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници, водопривреда). уз даље развијање базе података, Планира се даља стандардизација ових послова (вођење података о овим пословима).

A.3. Презентација

A.3.1. Презентација природних вредности подручја

Планира се даља реализација програма (предавање и шетња са чуварем) са школама из окружења, локалним школама и развијање модела часа у природи за ниже разреде основне школе.

Планира се наставак реализације програма са посетиоцима-љубитељима природе и евентуални развој програма посматрања птица.

У сарадњи са орнитолошким удружењима планира се обука водича/орнитолога који би током сезоне екскурзија (мај и септембар) обављали послове сезонских водича.

Планира се израда календара догађања у Резервату (периоди посматрања цветања или појаве одређених врста, дан Резервата, обележавање значајних датума, традиционалне манифестације и сл.)

A.3.2. Еко камп

Планира се реализација традиционалног еко кампа са орнитолошким и другим природњачким садржајима у сарадњи са локалним НВО.

Планира се реализација међународног волонтерског радног кампа.

A.3.2. Заснивање информационог система

Наставак формирања базе података која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања. Проблем за јаче развијање ове функције и даље је недовољан број чувара

одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног људства за обраду ових података и недовољна густина излазака на терену функцији мониторинга.

А.3.3. Научно-истраживачки и образовни рад

Истраживања и мониторинг одвијаће се континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia”. Реализују се заједнички пројекти:

- Наставак пројекта Структура и динамика популација рецентне орнитофауне Специјалног резервата природе „Лудашко језеро” .
- Наставак праћења пролећне и јесење миграције птица кроз Резерват (мониторинг, прстеновање-маркирање птица алуминијумским прстенима по међународним стандардима) током целе године.
- Наставак пројекта „Повратак чигри на Палићко и Лудашко језеро“ - мониторинг и одржавање постављених платформи на Лудашу.
- Наставак пројекта “Укључивање младих у активну заштиту и мониторинг барске корњаче на Лудашком језеру” .

У оквиру образовног рада планира се нова изложбена поставка на трему Визиторског центра.

Б. УПРАВЉАЊЕ ПОСТИОЦИМА

Б.1. Основни параметри посете

У посету Специјалном резервату природе “Лудашко језеро” долази претежно школска омладина у оквиру својих екскурзија или часова у природи.

Посетилаца љубитеља природе је мање, то су обично најављене организоване посете посетитеља пензионера или посетилаца кроз размену са Мађарском

Број специјалних посетилаца – посматрача птица је мали, њих десетак, али континуиран сваке године

Планира се повећање броја посетилаца/школске омладине.

Б.2. Контрола посетилаца, вођење

Посетиоци који у Резерват долазе ради упознавања са природним вредностима имају могућност самосталне шетње дуж дела посетилачке стазе (на ободу насеља Хајдуково), шетње са водичем дуж 2 обележене стазе (4 км) са информативним/едукативним садржајем.

Посетиоци Резервата који га посећују ради боравка на језеру и пецања се контролишу преко рибочуварске службе.

Планира се увођење накнаде за улазак у Резерват за све посетиоце осим локалног становништва и корисника викендица што ће бити регулисано актом о накнадама.

Б.3. Центри за посетиоце

Визиторски центар Лудаш, смештен у СРП “Лудашко језеро” је у вишенаменској функцији. Поред функције радног простора Управљача свих заштићених природних добара у Суботици, има и функцију пријема посетилаца (сала за предавања, изложбени хол, рибарска кућа са двориштем), едукативна и научно –истраживачки функција (биолошка лабораторија, библиотека у оснивању). Објект који је сазидан 2008. године кроз Програма Суседске сарадње Мађарске и Србије, није у

пуној функцији јер није прошао процедуру техничког пријема. Уређај за биосанитацију отпадних вода са комплекса изграђен 2009/10 је још у пробном раду.

Током 2012 планира се: комплетирање уређаја за биосанитацију отпадних вода, завршетак процедуре техничког пријема, уређивање нове изложбене поставке и даљи радови на текућем одржавању.

Б.4. Штампање материјала и израда других предмета који су у функцији управљања посетиоцима.

Планира се реиздавање постојећи издања (лифлети са едукативних стаза, визиторска карта) и израда нових издања (деталнији лифлет о Лудашу).

Г. ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ СТАЊА

Г.1. Мониторинг,

Планира се наставак мониторинга станишта строго заштићених врста. Предмет мониторинга у СРП "Лудашко језеро" су већином птичије врсте (30) и мањи број биљних врста (13) према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

Мониторинг врши чувар водич приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима

Подаци се уносе у горе поменућу базу података и током 2012. године планира се бележење површина популација неких заштићених биљних врста ГПС уређајем.

Г.2. Реинтродукција, реколонизација

Наставак пројекта *„Повратак чигри на Палићко и Лудашко језеро“* у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“, очекује као резултат поновно насељавање чигри и на Лудашком језеру. Постављене платформе и мониторинг од 2009. године, имале су већ ефекат на Палићком језеру (током године се више парова чигри гнездило на платформи). Такав резултат се у догледно време очекује и на Лудашу чиме би реколонизација чигре била постигнута.

Програм *„Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини“* постављањем нових дупљи. Овај пројекат се такође ради у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ из Суботице.

Г.3 Ревитализација

Наставак ревитализација на више локалитета станишта влажних ливада (код Птичарске колибе, ушће Киреша) спровођењем активних мера заштите- кошење ливада, кошење тршћака у току зиме и током вегетације, припрема могућности испаше традиционалних раса. Активне мере спроводи мањим делом чуварска служба а већим делом се у сарадњи са локалним становништвом уводи модел одрживог коришћења (корисник може да добије биомасу уколико обави одређене активности на чишћењу угрожених локалитета).

Планира се израда посебног *пројекта ревитализације тршћака* уз унапређење вођења података и мониторинга за ове локалитете.

Г.4 Активне мере заштите

Спроводиће се на степском станишту (источна висока обала Лудаша) кошењем и вађењем дрвенастог подраста инвазивних врста (зова) у циљу одржавања станишта са степским фрагментима

вегетације и спречавању зарастања. Спроводиће се и на станишту са вегетацијом пешчарске ливаде (кошење) и појасу заштитног зеленила са аутохтоним врстама.

Спроводиће се и даље активне мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана, одржавање мира у Резервату током парења и миграције)

Д. УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Д.1. Радови на уређењу простора

Планирају се радови на одржавању комплекса код Визиторског центра Лудаш, између објеката и око биопречистача (кошење, сакупљање смећа, одржавање приступа стазама - на површини од 0,5 ха)

Планирају се радови на одржавању и уређењу локалитета код Школе.

Д.2. Пољопривреда

Добар део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Део ових површина је издават у закуп (делови III степена заштите). Планира се рад стручне службе на прилагођавању сетова услова заштите природе по појединачном уговору и стручном надзору у поштовању истих.

Кошење ливада се контролише у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања мочварних орхидеја и других природних реткости, остављање пруга) а надзире се и испаша (број грла по ха, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду). Планира се рад чуварске службе у надзору поштовања услова.

Планира се да се ове активности финансирају кроз уговор са Градом Суботицом.

Д.3. Лов, риболов и рибарство,

Резерват обухвата део ловишта „Суботичка пешчара“. Овим делом ловишта газдује Ловачко друштво „Шљука“ са седиштем у Хајдукову на основу годишњих Планова који се ослањају на Ловну основу ловишта „Суботичка пешчара“ за период 2002-2012. Планира се појачана контрола у периодима сезоне лова, нарочито у доба миграције птица.

Рибарско подручје „Палић-Киреш-Лудаш“ обухвата делове Резервата: речицу Киреш, узводно и низводно од језера и II и III степен заштите језера Лудаш. Подручје је одређено Одлуком Управног одбора Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ у складу са законом. Подручје се користи за спортски риболов и по Програму за повременни риболов у функцији праћења стања и њиме управља Сектор за заштиту природе ЈП „Палић-Лудаш“, кроз рад рибочуварска службе.

Д.4. Водопривреда

Пратиће се стање вода, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији са ВДП Северна Бачка.

Планира се даљи рад на изради новог режима вода у сарадњи са заинтересованим субјектима (општина, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе) и у склопу припремних студија и пројекта ремедијације језера Палић (оба језера су повезана).

Д.5. Зимска сеча трске

Део обалних тршњака у III и мањим делом II степену се током зимских периода секу. То је традиционалан начин коришћења трске. Активности се спроводе у сарадњи са месним заједницама Хајдуково и Шупљак. На основу добијених услова заштите природе стручна служба одредиће локације и услови како се може сећи. Чуварска служба вршиће надзор. Планира се израда *Програма*

коришћења тршћака у складу са условима заштите природе добијеним од Покрајинског завода за заштиту природе.

Е. ОСТАЛИ НЕКАТЕГОРИСАНИ ПОСЛОВИ

Е.1. Противпожарна заштита и пожари

У периодима када је повећана опасност од пожара (јесен и пролеће) појача ће се рад чуварске службе на осматрању.

У резервату је присутан је проблем паљења тршћака а починиоце је тешко ухватити. Приликом пожара, који се најчешће подмећу да се обнови део тршћака, страда фауна (птице тршћака, корњаче и други водоземци) али и делови ретке флоре.

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН – Табела прихода

ПРИХОДИ		
Извори прихода		Износ у динарима
Средства буџета Републике Србије		
1.1. Министарство животне средине, рударства и просторног планирања,		1.524.600
1.2. Министарство економије и регионалног развоја, из средстава субвенција/подстицајних средстава		
1.3. Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде, из средстава субвенција/подстицајних средстава		
1. 4. Фонд за заштиту животне средине		
1.5. Остала средства Републике Србије		
Сопствени приходи		
2.1. Приходи од обављања делатности		
2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја		
2.3. Остали сопствени приходи		
Средства буџета Аутономне покрајине Војводине		
3.1.Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине		2.817.444
3.2.		
Средства буџета јединице локалне самоуправе		
4.1. Град Суботица		250.000
4.2.		
Средства донација, поклона и помоћи		
5.1.		
5.2.		
5.3.		
Остала средства		
6.1.		
6.2.		
УКУПНО ПРИХОДИ		4.592.044

	Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)						Укупно
		1. Буџет РС	2. Соп. прих.	3. Буџет АПВ	4. Буџет ЈЛС	5. ДПП	6. Остала средства	
	А.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја							
	А.1. Чуварска служба	1.114.994	96.149	288.446	76.912			1.576.501
	А.1.1. Бруто зараде чувара,	799.895	85.074	255.222	68.060			1.208.251
	А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	289.099	6.075	18.224	4.852			318.250
	А.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило и др)							
	А.1.4. Обука чубара	26.000	5.000	15.000	4.000			50.000
	А.2. Одржавање	272.853	52.471	157.415	41.977			524.716
А	А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада,	134.160	25.800	77.400	20.640			258.000
	А.2.2. Материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (навести главне трошкове одржавања, без спецификације појединачних износа: обележавања и одржавања чистоће, санација и др.	138.693	26.671	80.015	21.337			266.716
	А.3. Презентација	42.640	8.200	24.600	6.560			82.000
	А.3.1. Материјални трошкови у вези презентације вредности и развоја научних, образовних и културних функција,	13.000	2.500	7.500	2.000			25.000

	A.3.2. Заснивање информационог система/ ГИС-а и др	13.000	2.500	7.500	2.000			25.000
	A.3.3. Научно-истраживачки и образовни рад	16.640	3.200	9.600	2.560			32.000
	Укупно А.0	1.430.487	156.820	470.461	125.449			2.183.217
	Б.0. Управљање посетиоцима							
	Б.1. Улазне станице (материјални трошкови изградње и опремања улазних станица)	5.304	1.020	3.060	816			10.200
Б	Б.2. Центар за посетиоце (материјални трошкови изградње и опремања),обнова мола,подизање осматрачнице у функцији надзора, набавка чамца			2.024.123				2.024.123
	Б.3. Остали трошкови (штампање материјала и др)	21.320	4.100	12.300	3.280			41.000
	Укупно Б.0	26.624	5.120	2.039.483	4.096			2.075.323
	В.0. Регулисање имовинско правних односа							
В	В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења							
	В.2. Накнада за нанету штету							
	В.3. Остале накнаде корисницима и др.							
	Укупно В.0							
	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја							
Г	Г.1. Мониторинг	145.600	28.000	84.000	22.400			280.000
	Г.2. Реинтродукција, реколонизација							
	Г.3. Рекултивација и др.							
	Г.4. Активне мере заштите	179.400	34.500	103.500	27.600			345.000
	Укупно Г.0	325.000	62.500	187.500	50.000			625.000
	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса							
Д	Д.1. Просторни планови (ако има материјалних трошкова)							
	Д.2 Пољопривреда и шумарство			120.000	155.000			275.000

	Д.3. Урбанистички пројекти и урбанистички планови (ако има материјалних трошкова)							
	Д.4. Пројекти уређења простора (ако има материјалних трошкова, односно ако је управљач носилац пројекта)							
	Д.5. Инфраструктурни и привредни пројекти (ако има материјалних трошкова, односно ако је управљач носилац пројекта)							
	Д.6-Д.8 у даље (пољопривреда, шумарство, лов, риоболов, рибарство, туризам, угоститељство – уколико има материјалних трошкова, односно ако управљач организује и води наведене делатности/активности)							
	Укупно Д.0			120.000	155.000			275.000
	Е.0. Остали, некатегорисани трошкови							
Е	Е.1. Противпожарна заштита и појаве пожара (ако има материјалних трошкова и материјалне штете која је надокнађена финансијским средствима)							
	Е.2. Друго							
	Укупно Е.0							
	Укупно планирани расходи	1.782.111	224.440	2.817.444	334.545			5.158.540